

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การบังคับใช้มาตรการยึดหยุ่นของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิใน
ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้าในประเทศกำลังพัฒนา :
ศึกษาระณีสหิทธิบัตรยา

ผู้เขียน

นางสาววิมล สิทธิไอสถ

ปริญญา

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์สมชาย ปรีชาศิลปกุล

บทคัดย่อ

แม้การให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจะมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลงานทางปัญญาแล้ว แต่ก็มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับประโยชน์ทางการค้าและเศรษฐกิจในระดับระหว่างประเทศ เห็นได้จากข้อตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้าหรือข้อตกลง TRIPS ซึ่งให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาครอบคลุมสิทธิต่างๆ อย่างกว้างขวางและเข้มงวดขึ้น

ทั้งนี้ การคุ้มครองผู้ทรงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะการให้สิทธิบัตรตามข้อตกลง TRIPS เป็นสิทธิในการห้ามมิให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์จากสิ่งประดิษฐ์ตามสิทธิบัตรนั้น โดยผู้ทรงสิทธิบัตรได้รับสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการผลิต ใ้ขาย เสนอขาย และนำเข้าซึ่งการประดิษฐ์อันมีสิทธิบัตรทำให้ผู้ได้รับสิทธิบัตรสามารถแสวงหากำไรกลับมาเป็นแรงจูงใจเพื่อให้มีผู้ลงทุนในการคิดค้นสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ต่อไป ในขณะที่เดียวกันการให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวนี้ทำให้บุคคลอื่นที่ไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิบัตรไม่สามารถกระทำการใดๆ เกี่ยวกับการประดิษฐ์ตามสิทธิบัตรนั้นได้เลยโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ยาโรักษาโรค ซึ่งข้อตกลง TRIPS ถือว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ทั่วไปที่จะต้องให้การคุ้มครองสิทธิบัตรด้วย จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับประเทศกำลังพัฒนาในการเข้าถึงยาที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองสิทธิบัตร แต่ข้อตกลง TRIPS ก็ได้กำหนดมาตรการยึดหยุ่นที่ประเทศสมาชิกสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินนโยบายและออกกฎหมายภายในของตน เพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับประโยชน์

สาธารณะ รวมถึงการใช้มาตรการยืดหยุ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงยารักษาโรคได้มากขึ้น ประเทศกำลังพัฒนาสามารถใช้ประโยชน์จากมาตรการยืดหยุ่น เช่น การใช้ประโยชน์จากช่วงระยะเวลาปรับเปลี่ยน มาตรการบังคับใช้สิทธิ การนำเข้าซ้อน เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องการเข้าถึงยารักษาโรคของผู้ป่วยที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอสำหรับใช้จ่ายค่ายารักษาโรคที่มีราคาแพงจากการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตร อันทำให้ดูเหมือนว่าระบบสิทธิบัตรได้ตระหนักถึงความเป็นธรรมในการใช้ประโยชน์จากมาตรการยืดหยุ่นดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อประเทศกำลังพัฒนาพยายามใช้ประโยชน์จากมาตรการยืดหยุ่นกลับต้องเผชิญกับแรงกดดันและการตอบโต้ตามมาไม่ว่าจะเป็นการตอบโต้โดยรัฐบาล หรือโดยเอกชนอย่างบริษัทข้ามชาติของประเทศพัฒนาแล้ว แม้ว่าข้อตกลง TRIPS จะกำหนดกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้ประเทศสมาชิกที่เห็นว่าประเทศอื่นใดละเมิดพันธกรณีหรือใช้มาตรการยืดหยุ่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย สามารถนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลกเพื่อยุติข้อพิพาทภายใต้กติกาเดียวกัน แต่ถึงกระนั้นกลับมีการกดดันและตอบโต้นอกกรอบข้อตกลง TRIPS จากการใช้มาตรการยืดหยุ่น ทั้งที่อยู่ระหว่างดำเนินกระบวนการ และนอกกระบวนการระงับข้อพิพาท ทำให้เห็นว่ามาตรการยืดหยุ่นของข้อตกลง TRIPS ไม่มีความยืดหยุ่นที่ประเทศกำลังพัฒนาจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะได้กล่าวถึงการบังคับใช้มาตรการยืดหยุ่นของข้อตกลง TRIPS ของประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาการกดดันและการตอบโต้จากประเทศพัฒนาแล้วเพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถนำมาตรการยืดหยุ่นของข้อตกลง TRIPS มาใช้ได้อย่างแท้จริง

Thesis Title	Enforcement of TRIPS Flexibilities in Developing Countries: Drug Patent Case Study
Author	Miss Wimon Sitthiosot
Degree	Master of Laws
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Somchai Prichasinlapakun

ABSTRACT

Providing intellectual property rights protection is not only to promote intellectual invention development, but also closely related to trading benefits, and international economy. This can be referred to the agreement of Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS, which grants the protection of intellectual property rights including many other rights broadly and strictly.

This is to say that the protection of intellectual property rights holder, in the way of granting patent according to TRIPS agreement, is the right to prevent third parties from making benefits from the protected invention. It means that the exclusive right to make, use, sell, offer for sell, and import, is reserved only by the right holder. Therefore, the patented invention allows the patentee to gain profit that helps encourage the investment of the next innovations. In the same time, the exclusive right also limits third parties, who are not having the consent from the right holder, not to take any actions related to that patented invention, especially medicines, which is the common invention that requires patent protection according to TRIPS agreement. From this situation, it is difficult for developing countries to access the medicines under the patent protection. However, the member countries can make use of TRIPS agreement flexibilities to execute their own internal policy and law in order to create legitimacy in providing intellectual

property rights protection, and public interest. The sample benefits of TRIPS flexibilities for developing countries are to make use of compulsory licensing changing period, and parallel importation. This is to solve the problems of medicines access from patients who cannot afford the expense of patent protected medication. It can be said that the morality in using such flexibilities is highly concerned by the patent system.

Nevertheless, when the developing countries are trying to make use of the flexibilities, it turns out that they have to face the pressure and retaliation both from government and private sectors like developed country's transnational drug companies. Though dispute settlement process is specially appointed by TRIPS to allow member countries, who consider other countries violate the obligation or using the flexibilities illegitimately, to bring the case to the WTO's dispute settlement process to settle the dispute under the same regulation, it is undeniable that pressure and out-of-TRIPS agreement retaliation are still exist even during the dispute settlement process. and in external dispute settlement process. So, it is obvious that developing countries cannot really make use of TRIPS flexibilities. Therefore, this thesis will mention about the enforcement of TRIPS flexibilities in developing countries, and will also suggest the solutions in solving the pressure and retaliation problems caused by the developed countries, so that the developing countries can really gain some real benefits from TRIPS flexibilities.